

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Кафедра історії та теорії національного і
міжнародного права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри історії та
теорії національного і
міжнародного права
Надія ЗАДОРЖНЯ

«09» вересня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія

спеціальність 081 Право
ступень вищої освіти бакалавр

Історико-юридичний факультет

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з курсу «Соціологія» для студентів 1 курсів історико-юридичного факультету за спеціальністю 081 Право.

Розробник:

Задорожня Олена Володимирівна, старша викладачка кафедри історії та теорії національного і міжнародного права.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри історії та теорії національного і міжнародного права

Протокол від «09» вересня 2019 року №2

Завідувачка кафедри історії та теорії національного і міжнародного права

 Надія ЗАДОРЖНЯ
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>08 Право</u> (шифр і назва)	<u>Варіативний компонент</u> (за вибором)	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: <u>081 Право</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 90		1-й,	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента –3,5	Ступень вищої освіти: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
		Вид контролю:	
	<i>залік</i>	<i>залік</i>	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 1/1.20

для заочної форми навчання – 1/10,25

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета курсу:

Опанування категоріальним апаратом соціології, формування у майбутніх спеціалістів системи знань про соціальну систему суспільства, розуміння сутності соціального життя та соціальної структури суспільства, а також навичок аналізу соціальних явищ і процесів, соціальної діяльності та поведінки.

Завдання курсу:

теоретичні:

теоретичні дослідження проводяться з метою розробки понятійного апарата соціології, який безпосередньо використовується для створення теорій "середнього рівня", що займають проміжне місце між теоретичними проблемами теорії держави і права та емпіричними дослідженнями соціальної обумовленості правової системи;

практичні:

практичні - вивчають за допомогою опитувань, інтерв'ю, масового спостереження та інших конкретно-соціологічних методів якісні і кількісні характеристики правосвідомості, правових установок, стан законності й інші прояви права безпосередньо в житті різноманітних великих соціальних груп.

Програмні компетентності

ЗК:

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- здатність працювати в команді.
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.
- прагнення до збереження навколишнього середовища.

СК:

- повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.
- знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.

Програмні результати навчання

- здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.
- проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
- використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
- пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.
- належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.
- виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

Міждисциплінарні зв'язки:

Соціологія пов'язана з теорією держави і права, філософією, соціальною психологією, політологією та іншими гуманітарними і юридичними дисциплінами.

Теоретичні дослідження проводяться з метою розробки понятійного апарата соціології, який безпосередньо використовується для створення теорій "середнього рівня", що займають проміжне місце між теоретичними проблемами теорії держави і права та емпіричними дослідженнями соціальної обумовленості правової системи, а практичні - вивчають за допомогою опитувань, інтерв'ю, масового спостереження та інших конкретно-соціологічних методів якісні і кількісні характеристики правосвідомості, правових установок, стан законності й інші прояви права безпосередньо в житті різноманітних великих соціальних груп.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ.

Тема 1. Соціологія як наука. Предмет і функції соціології.

Поняття соціології. Основні підходи до розуміння суспільства і людини. Соціологія як наука про соціальні спільноти. Типи соціальних спільнот. Соціальні інститути як механізми самоорганізації спільного життя людей та їх різновиди. Структура та функції соціології. Місце соціології у системі наук. Специфіка соціології за об'єктом і предметом дослідження.

Тема 2. Історичні етапи розвитку соціології.

Логіка виникнення соціології. Розвиток поглядів на суспільство і людину. О.Конт – засновник соціології. Соціальна статика і соціальна динаміка у вченні Конта. Предмет і методи соціології. Г.Спенсер як продовжувач позитивістської лінії у соціології. Ідея соціальної еволюції. Позитивістсько-натуралістичний напрям в соціології. Соціальний дарвінізм. Расово-антропологічна школа. Географічний напрям. Соціологічна концепція марксизму та її критичний аналіз. Соціологічний психологізм та його напрями. Соціологізм Е.Дюркгейма. “Розуміюча” соціологія М.Вебера. Німецька формаційна соціологія (Г.Зіммель, Ф.Тьонніс).

Тема 3. Сучасні соціологічні теорії.

Стан розвитку та специфічні риси сучасної соціології. Основні парадигми сучасного соціологічного знання та його структура. Теоретична соціологія: структурні та інтерпретативні парадигми. Структурний функціоналізм. Соціальна система та її складники. Проблема соціальної інтеграції. Соціологія конфлікту. Символічний інтеракціонізм. Поняття соціальної взаємодії. Феноменологічна соціологія. Основні принципи феноменологічного підходу до розуміння і пояснення соціальної реальності. Інтегральна соціологія П.Сорокіна. Теорія соціокультурної динаміки. Концепція конвергенції. Емпірична соціологія та її основні школи.

Тема 4. Становлення соціологічної думки в Україні.

Джерела вітчизняної протосоціології. Соціальна думка України кінця XVI – поч. XVII ст. Соціальна філософія Г.Сковороди. Початки української соціології. Характерні риси розвитку української соціології кінця XIX – поч. XX ст. Соціологія радянського періоду та її криза. Основні напрями розвитку соціології у сучасній Україні.

Тема 5. Суспільство як цілісна система.

Системний підхід до суспільства в соціології. Аналіз суспільства з позицій детермінізму. Концепція суспільства в функціоналізмі і індивідуалізмі.

Тема 6. Особистість як суб'єкт і об'єкт суспільних відносин.

Особистість в соціології. Особистість – людина – індивід. Біологічне та соціальне в людині. Теорія розвитку особистості. Характерні риси особистості та її внутрішня духовна структура. Проблема соціалізації, соціальної адаптації та інтеріоризації. Ресоціалізація особистості в перехідних суспільствах.

Тема 7. Соціальна структура суспільства.

Поняття соціальної структури. Соціально-класова структура суспільства, тенденції змін у пострадянському періоді. Соціально-етнічна структура суспільства. Соціально-демографічна структура суспільства. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність. Динаміка соціальної структури українського суспільства періоду реформи 90-х років.

Змістовий модуль 2. СПЕЦІАЛЬНІ І ГАЛУЗЕВІ ТЕОРІЇ

Тема 8. Соціологія молоді.

Соціологія молоді як спеціальна соціологічна теорія. Соціологія молоді як складова державної молодіжної політики. Основні поняття і категорії соціології молоді. Сутність молоді та її основна соціальна якість. Соціальні характеристики молоді, її особливості та специфічні риси. Молодіжні проблеми та їх зміст. Державна молодіжна політика в Україні: складові та напрямки.

Тема 9. Соціологія сім'ї.

Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Специфіка соціологічного вивчення сім'ї. основні категорії соціологічного дослідження сім'ї, умови життя, структура шлюбу (нуклеарна і розширена сім'я; моногамія і полігамія; патріархальні а матріархальні родини тощо). Соціальні та індивідуальні функції сім'ї. Основні підходи до вивчення сім'ї в соціологічній думці: структурно-функціоналістський, інтеракціоністський, інституціональний тощо. Сучасна сім'я в Україні: стан, тенденції розвитку, перспективи.

Тема 10. Етносоціологія і соціологія нації.

Етносоціологія та предмет її дослідження. Зародження і розвиток етносоціології у світовій та вітчизняній соціологічній думці. Методологічні підходи до вивчення етнічних спільнот. Проблема нації в працях вітчизняних та зарубіжних соціологів. Основні концептуальні схеми соціології нації. Поняття національного відродження та його місце в соціології нації. Етносоціальний розвиток сучасної України: стан, проблеми, перспективи.

Тема 11. Соціологія культури.

Поняття культури та її визначення. Соціологічний підхід до вивчення культури і його специфіка. Центральні категорії соціології культури. Внутрішня структура культури та її форми. Соціальні функції культури. Методологічні засади соціологічного аналізу культури. Традиції соціокультурного мислення в Україні. Криза і відродження культури в суспільствах перехідного типу.

Тема 12. Соціологія політики.

Поняття і категорії соціології політики. Предмет і об'єкти соціології політики. Політика та її визначення у різних соціологічних школах і напрямках. Поняття влади як центральне в соціології політики. Основні складові соціології політики. Політична соціалізація індивіда. Соціологічні дослідження політичних процесів в Україні. Деполітизація населення та її причини. Основні тенденції розвитку політичного життя в Україні.

Тема 13. Соціологія праці й управління.

Основні етапи розвитку соціологічного знання про економічну сферу. Теорія економічного лібералізму А.Сміта та її соціальні аспекти. Праці Д.Рікардо і Т.Мальтуса, їх соціальне забарвлення. К.Маркс і соціологічна перебудова теоретичної економіки. Аналіз економічної сфери в концепціях М.Вебера і Е.Дюркгейма. взаємодія економічної та соціальної сфер у працях українських учених М.Тучан-Барановського і М.Ковалевського. Розробка предмету економічної соціології Т.Парсоном і Н.Смелзером. концепції індустріального і постіндустріального суспільства. Основні напрями досліджень соціології праці й управління та предмет цієї науки.

Тема 14. Методика та техніка соціологічних досліджень.

Підготовка до проведення конкретно-соціологічного дослідження та його етапи. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження. Розрахунок і обґрунтування вибірки. Основні методи конкретно-соціологічного дослідження. Основні комп'ютерні програми обробки первинної соціологічної інформації. Стратегічний і робочий плани конкретно-соціологічного досліджень.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ												
Тема 1. Соціологія як наука. Предмет і функції соціології	6	1	1			4	6	1				5
Тема 2. Становлення і основні етапи історичного розвитку соціології	6	1	1			4	6					6
Тема 3. Сучасні соціологічні теорії	6	1	1			4	6		1			5
Тема 4. Становлення соціологічної думки в Україні.	5	1				4	5					5
Тема 5. Суспільство як цілісна система	6	1	1			4	6		1			5
Тема 6. Особистість як суб'єкт і об'єкт суспільних відносин	5	1				4	5					5
Тема 7. Соціальна структура суспільства	10	2	2			6	10	1				9
Разом за змістовим модулем 1	44	8	6			30	44	2	2			40
Змістовий модуль 2. СПЕЦІАЛЬНІ І ГАЛУЗЕВІ ТЕОРІЇ												
Тема 8. Соціологія молоді	6	1	1			4	6					6
Тема 9. Соціологія сім'ї	7	1	2			4	7	1				6
Тема 10. Етносоціологія і соціологія нації	6	1	1			4	6		1			5
Тема 11. Соціологія культури	6	1	1			4	6					6
Тема 12. Соціологія політики	7	2	1			4	7	1	1			5
Тема 13. Соціологія праці й управління	8	1	1			6	8					8
Тема 14. Методика та техніка соціологічних досліджень	6	1	1			4	6					6
Разом за змістовим модулем 2	46	8	8			30	46	2	2			42
Усього годин	90	16	14			60	90	4	4			82

5. Змістові модулі навчальної дисципліни
Змістовий модуль 1. ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

1. Соціологія як наука. Предмет і функції соціології (1 год.)
2. Становлення і основні етапи історичного розвитку соціології (1 год.)
3. Сучасні соціологічні теорії (1 год.)
4. Становлення соціологічної думки в Україні (1 год.)
5. Суспільство як цілісна система (1 год.)
6. Особистість як суб'єкт і об'єкт суспільних відносин (1 год.)
7. Соціальна структура суспільства (2 год.)

СЕМІНАРСЬКИЙ МОДУЛЬ

1. Соціологія як наука. Предмет і функції соціології (1 год.)
2. Становлення і основні етапи історичного розвитку соціології (1 год.)
3. Сучасні соціологічні теорії (1 год.)
4. Становлення соціологічної думки в Україні (1 год.)
5. Суспільство як цілісна система (1 год.)
6. Особистість як суб'єкт і об'єкт суспільних відносин (1 год.)
7. Соціальна структура суспільства (2 год.)

МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Соціологія як наука. Предмет і функції соціології (4 год.)
2. Становлення і основні етапи історичного розвитку соціології (4 год.)
3. Сучасні соціологічні теорії (4 год.)
4. Становлення соціологічної думки в Україні (4 год.)
5. Суспільство як цілісна система (4 год.)
6. Особистість як суб'єкт і об'єкт суспільних відносин (4 год.)
7. Соціальна структура суспільства (6 год.)

Підсумкова тека: тест, термінологічний диктант

Змістовий модуль 2. СПЕЦІАЛЬНІ І ГАЛУЗЕВІ ТЕОРІЇ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

8. Соціологія молоді (1 год.)
9. Соціологія сім'ї (1 год.)
10. Етносоціологія і соціологія нації (1 год.)
11. Соціологія культури (1 год.)
12. Соціологія політики (2 год.)
13. Соціологія праці й управління (1 год.)
14. Методика та техніка соціологічних досліджень (1 год.)

СЕМІНАРСЬКИЙ МОДУЛЬ

8. Соціологія молоді (1 год.)
9. Соціологія сім'ї (2 год.)
10. Етносоціологія і соціологія нації (1 год.)
11. Соціологія культури (1 год.)
12. Соціологія політики (1 год.)
13. Соціологія праці й управління (1 год.)
14. Методика та техніка соціологічних досліджень (1 год.)

МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

8. Соціологія молоді (4 год.)
9. Соціологія сім'ї (4 год.)
10. Етносоціологія і соціологія нації (4 год.)
11. Соціологія культури (4 год.)
12. Соціологія політики (4 год.)
13. Соціологія праці й управління (6 год.)
14. Методика та техніка соціологічних досліджень (4 год.)

Підсумкова тека: залік

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Змістові модулі навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

1. Соціологія як наука. Предмет і функції соціології (1 год.)
7. Соціальна структура суспільства (1 год.)

СЕМІНАРСЬКИЙ МОДУЛЬ

3. Сучасні соціологічні теорії (1 год.)
5. Суспільство як цілісна система (1 год.)

МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Соціологія як наука. Предмет і функції соціології (5 год.)
2. Становлення і основні етапи історичного розвитку соціології (6 год.)
3. Сучасні соціологічні теорії (5 год.)
4. Становлення соціологічної думки в Україні (5 год.)
5. Суспільство як цілісна система (5 год.)
6. Особистість як суб'єкт і об'єкт суспільних відносин (5 год.)
7. Соціальна структура суспільства (9 год.)

Підсумкова тека: тест, термінологічний диктант

Змістовий модуль 2. СПЕЦІАЛЬНІ І ГАЛУЗЕВІ ТЕОРІЇ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

9. Соціологія сім'ї (1 год.)
12. Соціологія політики (1 год.)

СЕМІНАРСЬКИЙ МОДУЛЬ

10. Етносоціологія і соціологія нації (1 год.)
12. Соціологія політики (1 год.)

МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

8. Соціологія молоді (6 год.)
9. Соціологія сім'ї (6 год.)
10. Етносоціологія і соціологія нації (5 год.)
11. Соціологія культури (6 год.)
12. Соціологія політики (5 год.)
13. Соціологія праці й управління (8 год.)
14. Методика та техніка соціологічних досліджень (6 год.)

Підсумкова тека: залік

6. Методи навчання

Програма передбачає комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності бакалаврів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього бакалавра права з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу й спілкування (зокрема, студенто-центроване, самостійне та проблемно-орієнтоване навчання). З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання.

Методи, методики та технології: загальнонаукові і спеціальні методи пізнання правових явищ; методики правової оцінки поведінки чи діяльності індивідів і соціальних груп, ідентифікації правової проблеми та її вирішення на основі принципів права; інформаційно-комунікаційні технології.

У програмі передбачаються такі методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (семінарські заняття тощо);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, написання реферату тощо);
- самостійна робота.

7. Методи контролю

Оцінювання здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю:

- усні форми контрольних заходів (індивідуальне та фронтальне опитування, колоквіуми тощо);
- письмові форми контрольних заходів (термінологічні диктанти, тестування, написання рефератів та доповідей тощо);
- елементи новітніх форм контролю (відповідь за опорним конспектом, опорною схемою або таблицею, виконання аналітичних та практичних завдань, робота в малих групах тощо);
- практичні форми контрольних заходів (розробка презентацій з теми тощо).

Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному, письмовому, практичному методу контролю знань, зокрема: усним та письмовим екзаменам, залікам, колоквіумам, шляхом перевірки результатів самостійно виконаних завдань тощо.

8. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Відповідно до *Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»* (наказом МОН №1379 від 12.12.18 р.) та *Освітньо-професійна програма «Право» з підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти* система оцінювання результатів навчання базується на таких основних принципах:

- обґрунтованість – оцінка повинна бути співмірною рівню результатів навчання;
- неупередженість – результати оцінювання мають бути об'єктивними і не залежати від суб'єктивної позиції того, хто оцінює, а критерії та методи оцінювання – єдиними для всіх, хто оцінюється;
- зрозумілість – система оцінювання повинна бути чіткою і абсолютно визначеною наперед як для тих, хто оцінює, так і тих, кого оцінюють;
- корисність – оцінювання повинно позитивно сприйматись тими, кого оцінюють, і бути внеском у здійснення завдань освітньо-професійної програми.

Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-трансферній системі організації освітнього процесу в Херсонському державному університеті (наказ ХДУ від 29.03.2016 р. № 218-Д) визначає, що: оцінювання академічних досягнень студентів здійснюється під час міжсесійного (поточного та атестаційного) та семестрового контролю знань студентів.

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

5 (відмінно)

Студент в повній мірі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних та письмових відповідей, всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Усі практичні завдання виконано в повному обсязі та без помилок.

4 (добре)

Студент достатньо в повній мірі володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, під час усних виступів та письмових відповідей, здебільшого розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Під час висвітлення окремих питань не вистачає достатньої глибини відповіді та аргументації, допускає окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно виконав більшість практичних завдань.

3 (задовільно)

Студент частково володіє навчальним матеріалом, виявляє базові знання. Під час усних та письмових відповідей викладає його фрагментарно, поверхово, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно виконав половину практичних завдань.

2 (незадовільно)

Студент недостатньо володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускає при цьому суттєві помилки. Правильно виконав окремі практичні завдання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

5 (відмінно)

Студент відмінно володіє теоретичним матеріалом, його відповідь відзначається повторною і вичерпністю знання матеріалу; він виявляє вміння вмотивовувати власне бачення аналізованих питань, покликаючись на думки вчених. При викладі теоретичного матеріалу студент виявляє належний рівень логічності та доказовості, наявність самостійних міркувань і висновків, що свідчить, що він ознайомився з рекомендованою до курсу науковою літературою, а також запропонованою до опрацювання додатковою літературою і використовує здобуту інформацію при висвітленні питання. Теоретичні положення підкріплені конкретними прикладами. Студент уміє застосовувати теоретичні знання на практиці, пов'язуючи його з суміжними темами. Практичні завдання в аудиторії і задані додому виконав повністю. На додаткові запитання викладача відповідає чітко, послідовно, аргументовано. Студент уміє робити самостійні висновки, висловлює гіпотези, дискутує й аргументує, посиляючись на першоджерела.

4 (добре)

Студент знає проблемні питання, відповідь його повна й аргументована, свідчить про міцні знання матеріалу. У викладі використовує різні погляди вчених на обговорювану тему. Студент опрацював рекомендовану до курсу основну літературу, але у викладі матеріалу допускається помилка у визначенні значимості того чи іншого джерела. Чітко відповідає на поставлені викладачем додаткові питання, але не завжди підкріплює відповідь прикладами. Відповідь студента логічна, структурована. Проте допускає деякі неточності у формулювання узагальнень та висновків й у використанні понятійного апарату.

3 (задовільно)

Студент у викладі теоретичного матеріалу допускає деякі неточності, відповідь студента неповна, поверхова, недостатньо аргументована. Студент знає значну частину матеріалу, але ці знання мають не системний характер. На додаткові питання викладача не завжди дає правильну, точну відповідь. Знає стандартні дефініції, основну термінологію теми. У мові викладу трапляються граматичні і стилістичні помилки.

2 (незадовільно)

Студент не володіє знанням матеріалу, допускає неточності і помилки при посиланні на факти і приклади. На додаткові питання відповідає лише частково. Студент не обізнаний з рекомендованою літературою, тому не володіє термінологією і не здатен сформулювати дефініції. Мовлення студента відзначається бідністю, відчувається брак достатнього словникового запасу та відсутність сформованого понятійного апарату.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

5 (відмінно)

Студент повно і всебічно розкриває винесені для самостійного опрацювання питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і може аргументовано її доводити. Усі види практичних завдань правильно виконані та оформлені належним чином.

4 (добре)

Студент розкриває винесені для самостійного опрацювання питання, оперує поняттями і термінологією, демонструє знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми, однак не може її довести. Усі види практичних завдань виконані та оформлені належним чином, проте допущено помилки у виконанні завдань.

3 (задовільно)

Студент розкриває не всі питання, винесені для самостійного опрацювання, невпевнено оперує поняттями і термінологією, демонструє знання більшості джерел. При виконанні практичних завдань припускається помилок, виконані завдання оформлені належним чином, однак деякі завдання не виконані.

2 (незадовільно)

Студент у загальних рисах розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, не розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається помилок, матеріал викладає нелогічно. Виконуються лише окремі завдання, винесені на самостійне опрацювання, не дотримуючись вимог при їх оформленні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

При оцінці презентації враховуються такі позиції: зміст, розкрито всі аспекти теми, матеріал викладений у доступній формі, слайди розташовані в логічній послідовності, заключний слайд із висновками, бібліографія з перерахуванням всіх використаних ресурсів, елементи оформлення, зміна слайдів, дизайн, анімація: стандартні, установка ефектів при зміні слайдів, графіки, діаграми, малюнки, елементи творчості, оригінальність і винахідливі приклади.

5 (відмінно)

У презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Під час аналізу-інтерпретації зроблені самостійні висновки, аргументація, висловлене власне ставлення до проблеми. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю.

4 (добре)

Презентація має задовольняти всім критеріям нижчого рівня і одному або двом таким: відображає глибокий пошук при дослідженні та застосування навичок мислення високого рівня; показує явне поглиблення та розуміння теми; притягує увагу аудиторії. Проект має чіткі цілі, відповідні темі. Включена інформація добута із різноманітних джерел. Проект корисний не тільки для студентів, які його створили

3 (задовільно)

Проект представляє інформацію структуровано у формі опорного конспекту, зрозуміло для аудиторії. Зроблений акцент на важливих питаннях. Проект сфокусований на темі, але не висвітлює її. Наявна певна організаційна структура, але вона не явна з показу. Можуть бути фактичні помилки чи незрозумілості, але вони не значні.

2 (незадовільно)

Проект здається випадковим, нашвидку зробленим, чи незакінченим. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. Студент повністю не володіє матеріалом, наявний плагіат.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕФЕРАТУ

Викладене розуміння реферату як цілісного авторського тексту визначає критерії його оцінювання: новизна змісту; обґрунтованість вибору джерел; ступінь розкриття сутності питання; дотримання вимог до оформлення.

Новизна змісту: а) актуальність теми дослідження; б) новизна й самостійність у постановці проблеми, формулювання нового аспекту відомої проблеми у встановленні нових зв'язків (міжпредметних, внутрішньопредметних, інтеграційних); в) уміння працювати з дослідженнями, аналітичною літературою, систематизувати й структурувати матеріал; г) наявність авторської позиції, самостійність оцінок і суджень; д) стильова єдність тексту.

Ступінь розкриття сутності питання: а) відповідність плану темі реферату; б) відповідність змісту й плану реферату; в) повнота й глибина знань з теми; г) обґрунтованість способів і методів роботи з матеріалом; е) уміння узагальнювати, робити висновки, зіставляти різні точки зору по одному питанню (проблемі).

Обґрунтованість вибору джерел: а) оцінка використаної літератури: чи розглянуті найбільш відомі роботи з теми дослідження (у т.ч. журнальні публікації останніх років, останні статистичні дані, довідки й т.д.).

Дотримання вимог до оформлення: а) правильність оформлення посилання на використану літературу, список літератури; б) оцінка грамотності й культури викладу (у т.ч. орфографічної, пунктуаційної, стилістичної культури), володіння термінологією; в) дотримання вимог до обсягу реферату.

5 (відмінно)

Виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання

4 (добре)

Виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання, але при цьому допущені деякі недоліки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано

3 (задовільно)

Основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді

2 (незадовільно)

Тема реферату не розкрита, виявляється істотне нерозуміння проблеми, наявний плагіат.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДОПОВІДЕЙ

При оцінці відповіді необхідно виділити наступні елементи: актуальність описаної проблеми та реальність запропонованого механізму вирішення даної проблеми; подання власної точки зору (позиції, ставлення) при розкритті проблеми; розкриття проблеми на теоретичному рівні (у порівнянні і з обґрунтуваннями); логіка в аргументації своєї точки зору, врахування реальних обставин суспільного життя та власного життєвого досвіду; оригінальність підходу до вирішення проблем; узгодженість в тексті ключових тез та аргументів; несуперечність особистісних суджень.

5 (відмінно)

Відображена світоглядна позиція автора, його погляд на сутність проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, у зв'язках і з обґрунтуваннями, з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка. Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти громадського життя або особистий досвід.

4 (добре)

Представлено власну точку зору (позицію, ставлення) при розкритті проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, з обґрунтуваннями, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Власна думка аргументована фактами громадського життя або особистим досвідом.

3 (задовільно)

Проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів. Власна думка не достатньо аргументована фактами громадського життя або власним досвідом.

2 (незадовільно)

Тема реферату не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми, наявний плагіат.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ, ЯК ВИДУ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

5 (відмінно)

Завдання виконано в повному обсязі та студентом самостійно. Навчально-інформаційні уміння студента виражаються у роботі з підручником, володінні різними способами читання, складанню плану, підготовці рецензії та/або конспекту, вмінню користуватися бібліотекою, здійснювати спостереження, експеримент тощо. Навчально-інтелектуальні уміння студента під час виконання індивідуального завдання виражаються у визначенні понять, аналізі, синтезу, порівнянні, класифікації, систематизації, узагальненні, абстрагуванні, вмінні відповідати на запитання, виконувати творчі завдання тощо. Вміння застосовувати на практиці набуті знання виражаються у володінні умінням творчо-пошукової діяльності.

4 (добре)

Завдання виконано в неповному обсязі. Індивідуальне завдання студент виконав за консультацією викладача. Навчально-інформаційні уміння студента виражаються у роботі з підручником, володінні різними способами читання, складанню плану, підготовці рецензії та/або конспекту, вмінню користуватися бібліотекою. Навчально-інтелектуальні уміння студента під час виконання індивідуального завдання виражаються у визначенні понять, аналізі, синтезу, порівнянні, класифікації, систематизації, узагальненні, вмінні відповідати на запитання. Студент демонструє вміння застосовувати на практиці набуті знання у стандартних практичних ситуаціях.

3 (задовільно)

Завдання виконано в фрагментарно. Індивідуальне завдання студент виконав за консультацією викладача. Навчально-інформаційні уміння студента виражаються у роботі з підручником, підготовці конспекту, вмінню користуватися бібліотекою. Навчально-інтелектуальні уміння студента під час виконання індивідуального завдання виражаються у визначенні понять, аналізі, класифікації, вмінні частково відповідати на запитання. Студент демонструє уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань та здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу.

2 (незадовільно)

Виконано окремі елементи індивідуального завдання. Рівень самостійності студента дуже низький. Навчально-інформаційні уміння студента виражаються лише у роботі з підручником. Навчально-інтелектуальні уміння студента під час виконання індивідуального завдання виражаються у частковому визначенні понять та здатності на побутовому рівні відповідати на запитання. Студент має низький рівень сформованості фахових методичних вмінь, або не демонструє його взагалі.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ (приклад)

Час виконання 80 хвилин

Структура тесту

Тест складається з **30 завдань**, за які студент може набрати 45 тестових балів (кожна правильна відповідь оцінюється в 1,5 бали).

За умови успішного розв'язання тестових завдань, студент може набрати від 23 до 46 тестових балів. Студентові, який набрав від 1 до 22 тестових балів, тест не зараховується.

Загальні критерії оцінювання тестових завдань

Оцінка «відмінно» – студент дав не менше 90% правильних відповідей.

Оцінка «добре» – студент дав не менше 70% правильних відповідей.

Оцінка «задовільно» – студент дав не менше 50% правильних відповідей.

Оцінка «незадовільно» – студент дав менше 50% правильних відповідей.

Тестовий бал	Бал за 100-бальною шкалою оцінювання	Оцінка за шкалою ХДУ	Тестовий бал	Бал за 100-бальною шкалою оцінювання	Оцінка за шкалою ХДУ
45	100	А відмінно	22	59	FX незадовільно
44	97		21	56	
43	95		20	52	
42	91		19	49	
41	89		18	45	
40	86	В добре	17	42	
39	84		16	38	
38	82		15	35	
37	80		14	34	
36	78		13	29	F незадовільно
35	76	С добре	12	26	
34	74		11	23	
33	72		10	21	
32	71		9	19	
31	69	D задовільно	8	17	
30	67		7	15	
29	67		6	13	
28	65		5	10	
			4	8	

27	64	Е задовільно		3	6	
26	63			2	4	
25	62			1	2	
24	61			0	1	
23	60					

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ НА ЗАЛІКУ

<u>Зараховано</u>	<u>Відмінно А</u> <u>90-100 б</u>	Здобувач має глибокі, міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, може чітко сформулювати основні дефініції, використовуючи наукову термінологію, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми становлення і розвитку дисципліни. Має уявлення про структуру та характеристику основних положень дисципліни. Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у процесі аналізу положень дисципліни. Володіє здібностями до організації самостійного вивчення окремих питань курсу, самостійного і творчого виконання індивідуального та самостійного завдання, а також самостійної роботи з науковою, навчально-методичною літературою.
	<u>Добре В</u> <u>82-89 б</u>	Студент має міцні, ґрунтовні знання, виконує практичну роботу без помилок, але може допустити деякі незначні понятійні неточності у формулюваннях та класифікації. Знає основні проблеми становлення дисципліни. Володіє навчальним матеріалом, що висвітлює структуру та характеристику елементів дисципліни. Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання, припускаючи при цьому незначні неточності. Володіє здібностями до організації самостійного вивчення окремих питань курсу, самостійного і творчого виконання індивідуального завдання, а також самостійної роботи з науковою, навчально-методичною літературою.
	<u>Добре С</u> <u>74-81 б</u>	Здобувач знає програмний матеріал повністю, але допускає незначні помилки. Менш активно реалізує свої здібності щодо організації самостійного вивчення окремих питань курсу, самостійного і творчого виконання індивідуального завдання, а також самостійної роботи з науковою, навчально-методичною літературою.
	<u>Задовільно D</u> <u>64-73 б</u>	Здобувач знає основні питання курсу, має уявлення про основні проблеми становлення та розвитку інформаційних технологій та комп'ютерних правових систем, але допускає помилки. В цілому його знання мають загальний, неглибокий і несистемний характер. Має деякі прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях. Відповіді студента часто не підкріплені знаннями дисципліни. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Не завжди в повній мірі може організувати самостійне вивчення окремих питань курсу, самостійне і творче виконання індивідуального завдання, а також самостійну роботу з науковою, навчально-методичною літературою.
	<u>Задовільно E</u>	Здобувач знає основні теми курсу, має уявлення про

	<u>60-63 б</u>	основні проблеми становлення та розвитку дисципліни, але його знання мають загальний характер, іноді непідкріплені прикладами. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях. Не здатний самостійно давати характеристику та оцінку основним поняттям та категоріям, не розуміє актуальності при використанні досвіду минулого.
<u>Не зараховано</u>	<u>Незадовільно FX</u> <u>35-59 б</u>	Здобувач має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, розкриття основних процесів та понять відбувається на побутовому рівні. Практичні навички на рівні розпізнавання.
	<u>Незадовільно F</u> <u>1-34 б</u>	Здобувач повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

**Таблиця переведення оцінок з національної системи оцінювання
в 100-бальну при застосуванні середнього балу поточного, атестаційного і
семестрового контролю**

Національна система та система ECTS	Середній бал	100-бальна система	Залік	Національна система та система ECTS	Середній бал	100-бальна система	Залік
Відмінно А	5,0	- 100 б.	Зарахова но	Задовільно Е	2,9	- 60 б.	Не зараховано
	4,9	- 97 б.			2,8	- 60 б.	
	4,8	- 93 б.		Незадовільно FX	2,7	- 59 б.	
	4,7	- 90 б.			2,6	- 56 б.	
Добре В	4,6	- 89 б.			2,5	- 52 б.	
	4,5	- 87 б.			2,4	- 49 б.	
	4,4	- 85 б.			2,3	- 45 б.	
	4,3	- 83 б.			2,2	- 42 б.	
Добре С	4,2	- 81 б.			2,1	- 38 б.	
	4,1	- 80 б.			2,0	- 35 б.	
	4,0	- 78 б.		Незадовільно F	1,9	- 34 б.	
	3,9	- 76 б.			1,8	- 29 б.	
Задовільно D	3,8	- 74 б.			1,7	- 23 б.	
	3,7	- 73 б.			1,6	- 18 б.	
	3,6	- 71 б.			1,5	- 13 б.	
	3,5	- 69 б.			1,4	- 8 б.	
	3,4	- 67 б.			1,3	- 4 б.	
Задовільно Е	3,3	- 64 б.			1,2	- 3 б.	
	3,2	- 63 б.			1,1	- 2 б.	
	3,1	- 62 б.			1	- 1 б.	
	3,0	- 61 б.					

Оцінка з дисципліни за семестр, що виставляється у «Відомість обліку успішності», складається з урахуванням результатів поточного, атестаційного й семестрового контролю і оформлюється: за національною системою, за 100-бальною шкалою та за шкалою ECTS

100-бальна система	оцінка ECTS	оцінка за національною системою	
		екзамен, диференційований залік	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Рекомендована література

Базова

1. Богданова Н.Г. Соціологія: навч.-метод. посіб. для студентів ВНЗ / Н. Г. Богданова ; Укр. інж.-пед. акад., Навч.-наук. проф.-пед. ін-т. - Харків : УПА, 2014. - 127 с.
2. Курчаба Т. Соціологія: навч.-метод. посіб. / Тетяна Курчаба ; Львів. держ. ун-т фіз. культури, Каф. гуманітар. дисциплін. - Львів : Сорока Т. Б., 2015. - 183 с.
3. Соціологія: навч. посіб. / [Докаш В. І. та ін.] ; за заг. ред. В. І. Докаша ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - 3-тє вид., доопрац., допов. - Чернівці : Рута, 2014. - 271 с.
4. Соціологія Ю.В. Возниця, І.В. Грибовець, Л.В. Калашніков, Л.С. Черноус. – Кривий Ріг. Вид-во Р.А. Козлов, 2013.- 236 с.
5. Соціологія. Основи загальної, спеціальної і галузевої теорій. Лукашева М.П., Туленков М.В., Яковенко Ю.І. Підручник.- К.: Каравела, 2017.- 544 с.
6. Яремчук С.С. Соціологія: навч. посіб. / С. С. Яремчук ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2015. - 239 с.

Допоміжна

1. Костицький В.В. Соціологія права: наук.-теорет. спадщина Євгена Ерліха і проблеми розвитку сучас. науки / Василь Костицький, Ольга Кобан ; Ін-т законодав. передбачень і прав. експертизи. - Київ ; Дрогобич : Коло, 2015. - 227 с.
2. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір. За наук. ред.. М.О. Шульги.- Київ: Інститут соціології НАН України, 2017. – 198 с.
3. Теоретики світової соціології: життя та творчий спадок (Путівник портретною галереєю Інституту соціології ЕАЕ України, 2015.- 301 с.

10. Інформаційні ресурси

Бібліотечний фонд ХДУ:

Бази даних власної генерації, що мають постійний безкоштовний повнотекстовий доступ в мережі Інтернет (відкритий доступ):

- Електронний каталог **eLibrary** (<http://elibrary.kspu.edu/>);
- Електронний архів-репозитарій наукових публікацій працівників та студентів Херсонського державного університету **eKhSUIR** (<http://ekhsuir.kspu.edu/>).

Доступ в локальній мережі університету з усіх IP – адрес:

- **Web of Science** (<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library.aspx>);
- **Scopus**
(<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library.aspx>);
- **Springer Link** (<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library.aspx>).

Організація доступу до відкритих інформаційних ресурсів (корисні посилання на Web-сторінці Наукової бібліотеки).

- **Українські журнали в SCOPUS та Web of Science**
(<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/2013Academics/2013UJSc.aspx>)
- **Іноземні електронні ресурси вільного доступу**
(<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/2013Academics/2016FreeAccess.aspx>)

- **Фахові періодичні видання**

http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Info_2017/2017_Periodika.aspx

- **Українські Інтернет-ресурси**

- http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Info_2017/2017_link.aspx